

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРОЄКТ «УДОСКОНАЛЕННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ЗАРАДИ
РЕЗУЛЬТАТІВ»

РАМКОВИЙ ДОКУМЕНТ ПРО ПОЛІТИКУ ПЕРЕСЕЛЕННЯ

січень 2021 року

В проєкт можуть вноситися зміни

січень 2021 року

СКОРОЧЕННЯ

СПЗП	-	Скорочений план заходів із переселення
ППВ	-	Програма прийнятних витрат
ПСЕЗ	-	План соціально-екологічних заходів
СЕС	-	Соціально-екологічний стандарт
МРС	-	Механізм розгляду скарг
ЗВО	-	Заклад вищої освіти
Проект	-	Удосконалення вищої освіти в Україні заради результатів
УПЗП	-	Управління придбанням землі та переселенням
МОН	-	Міністерство освіти і науки України
Мінфін	-	Міністерство фінансів
ОЗВП	-	особи, що зазнали впливу проекту
ГВП	-	Група впровадження проекту
РВСs	-	Умови, засновані на результатах
ОПП	-	Операційний посібник проекту
РДПП	-	Рамковий документ щодо політики переселення
ПВЗС	-	План взаємодії із заінтересованими сторонами
ТЗ	-	Технічне завдання

ЗМІСТ

1. ВСТУП І ДОВІДКОВА ІНФОРМАЦІЯ	4
1.1 Вступ	4
1.2 Опис компонентів проєкту.....	4
1.3 Потенційні соціальні впливи/ризиків.....	7
1.4 Принципи та настанови щодо реалізації рамкової політики переселення.....	8
1.5 Структура звіту	10
2. ПОЛІТИКА І НОРМАТИВНА БАЗА.....	10
2.1 Національне законодавство, яке визначає земельні відносини для закладів освіти	10
2.2 Інші документи національного законодавства, що застосовуються до РПП.....	10
2.3 Соціально-екологічні стандарти та вимоги Світового банку	11
2.4 Аналіз прогалін між національним законодавством та Стандартами Світового банку... 12	
3. УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ РИЗИКАМИ ТА ЗАХОДИ З ПОМ'ЯКШЕННЯ НАСЛІДКІВ.....	15
3.1 Огляд потенційних соціальних ризиків	15
3.2 Соціальна перевірка і класифікація соціальних наслідків	18
3.3 Категорії можливих сторін, що зазнали впливу проєкту	19
4. КОНСУЛЬТАЦІЇ, УЧАСТЬ ТА РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ	21
5. МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ	22
6. МЕХАНІЗМ РОЗГЛЯДУ СКАРГ	23
Функції і обов'язки щодо МРС.....	25
Моніторинг та звітність щодо впровадження МРС	26
7. МОНІТОРИНГ ТА ЗВІТНІСТЬ	26
ДОДАТОК 1. ШАБЛОН КОНТРОЛЬНОГО ПЕРЕЛІКУ ПИТАНЬ ДЛЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕРЕВІРКИ (ПЕРЕВІРКИ).....	27
ДОДАТОК 2. КОНТЕКСТ ПЗП.....	29
ДОДАТОК 3. ФОРМА СКАРГИ/ЗАПИТУ	31
ДОДАТОК 4. ШАБЛОН ТЗ НА ПОСЛУГИ КОНСУЛЬТАНТА З СПЗП.....	32

1. ВСТУП І ДОВІДКОВА ІНФОРМАЦІЯ

1.1 Вступ

Уряд України розпочав масштабну програму реформування, яка охоплює всі рівні освіти. Ця програма реформування сформульована насамперед у рамковому Законі України «Про освіту», який набув чинності у вересні 2017 року, та ґрунтується на Законі України «Про вищу освіту», прийнятому у 2014 році. Її концепція разом із Законом України «Про вищу освіту» також формулює чіткі висновки щодо наслідків програми реформування на рівні вищої освіти. Загалом, реформа передбачає перехід системи вищої освіти України до норм, стандартів і практик, які як правило зустрічаються в європейських системах вищої освіти. Вона охоплює два основні елементи: (i) перехід до більш сфокусованих освітніх програм у системі вищої освіти на основі компетентностей, освітніх стандартів та відповідності ринку праці; та (ii) відхід від історично високих рівнів централізації і контролю до більш децентралізованого прийняття рішень, самостійності та вибору в системі вищої освіти. З іншого боку, пандемія COVID-19 значно вплинула на викладання та навчання в українських університетах, а перехід до онлайн та дистанційного навчання розкрив значні проблеми.

1.2 Опис компонентів проєкту

Проєкт підтримує урядову програму реформування вищої освіти. Ціль проєкту, орієнтована на розвиток, полягає у підвищенні ефективності, покращенні умов забезпечення якості та прозорості системи вищої освіти в Україні. Для досягнення цієї цілі проєкт буде структурований наступним чином:

Компонент 1 - Секторальне покращення управління, фінансування, якості та прозорості. Метою цього компоненту є сприяння діяльності Уряду України щодо впровадження та моніторингу секторальних реформ, що впливають на управління, фінансування, якість та прозорість вищої освіти, та підтримка у стратегічній комунікації, пов'язаній із проєктом та ширшою реформою вищої освіти.. Цей компонент включає два взаємодоповнюючі підкомпоненти: 1.1 підтримує стратегічні секторальні інвестиції для зміцнення управління, планування та моніторингу системи, та 1.2 підтримує конкретні результати за допомогою умов, заснованих на результатах.

Підкомпонент 1.1 Стратегічні секторальні інвестиції на підтримку автономії, прозорості та моніторингу

В рамках цього підкомпоненту буде надаватися підтримка стратегічним інвестиціям для інформаційних систем, у тому числі інформаційної системи управління вищою освітою (ІСУВО), оглядів/досліджень, оцінки та стандартизованих інструментів оцінювання результатів навчання, комплексній комунікаційній кампанії та інформаційно-просвітницькій діяльності щодо поточної реформи вищої освіти. Такі стратегічні інвестиції необхідні для підтримки запровадження реформи щодо автономії та системи заохочення ЗВО, заснованої на результатах діяльності, та покращення прозорості фінансування та інформаційних потоків в секторі. В рамках цього підкомпоненту також надаватиметься фінансування на розробку, створення та впровадження Національного обстеження студентів (НОС) та підтримку впровадження удосконалених стандартних інструментів оцінювання результатів вищої освіти.

Підкомпонент 1.2: Стратегічні результати для посилення заснованих на результатах стимулів у вищій освіті

Для створення стимулів щодо запровадження змін в політиці та впровадження основної діяльності, в рамках цього підкомпоненту фінансуватимуться умови, засновані на результатах (РВС), що стосуються запровадження та впровадження стимулів, заснованих на результатах, на системному рівні та інституційному рівні вищої освіти. В рамках РВС, зазначених нижче, проєкт співфінансуватиме результати, які стануть основою для стимулів, заснованих на результатах, для покращення ефективності діяльності, умов для якості та прозорості у вищій освіті, в той же час базуючись на стратегічній діяльності, яка буде фінансуватися в рамках підкомпоненту 1.1. В рамках цього підкомпоненту Уряд отримуватиме відшкодування за результати, досягнуті у виконанні наступних визначених показників, пов'язаних з вибіркою (РВС):

- *РВС 1: Формула фінансування ЗВО, заснованого на результатах діяльності.* Запропонований Проєкт буде підтримувати впровадження реформ Уряду щодо фінансування та управління в секторі вищої освіти, зокрема запровадження формульного фінансування, заснованого на результатах діяльності, для державних ЗВО, що включає компонент сталого фінансування і компонент фінансування на основі результатів діяльності.
- *РВС 2: Фінансова автономія ЗВО.* Запропонований Проєкт підтримуватиме бачення Уряду щодо фінансової автономії ЗВО шляхом фінансування діяльності, яка створюватиме засади для такої автономії. В рамках цього РВС будуть підтримані два DLR:
  - РВС 2.1: Фінансова автономія ЗВО: пакет законів. Це включатиме необхідні правки до Закону «Про вищу освіту» та/або пов'язаних законів з метою вирішення питань щодо бюджетних установ, та пов'язаних аспектів фінансової автономії ЗВО.
  - РВС 2.2: Фінансова автономія: прийняття підзаконних актів. Це включатиме розробку і прийняття підзаконних актів щодо фінансової автономії ЗВО відповідно до діючого законодавства.
- *РВС 3: Підписані договори із ректорами, засновані на результатах діяльності, що містять цільові показники діяльності (масштабований).* В рамках фінансової автономії вищої освіти, має бути запроваджена система взаємовідносин, заснована на результатах, між МОН та ЗВО. Така система може втілюватися у формі угод (договорів), на основі результатів діяльності, цільові показники діяльності за якими будуть узгоджуватися спільно МОН та ректором ЗВО в результаті переговорів.

Компонент 2: Об'єднання та партнерства для покращення ефективності та якості

Метою цього компоненту є надання підтримки Уряду у покращенні фінансової ефективності в секторі вищої освіти та надання підтримки окремим ЗВО в управлінні та впровадженні інституційних та управлінських змін, пов'язаних із поточними реформами, та покращенні умов для якісного викладання та навчання в рамках процесу об'єднання закладів. Цей компонент також розділений на два підкомпоненти:

Підкомпонент 2.1: Стратегічні інвестиції для забезпечення успішного об'єднання університетів

В рамках цього підкомпоненту Проєкт фінансуватиме розробку і впровадження планів та пов'язаних пакетів інвестицій, які включатимуть товари та дрібномасштабні будівельні роботи. Вони будуть детально описані в Операційному посібнику проєкту (ОПП), але вони обиратимуться МОН з метою підтримки успішного впровадження реформ щодо управління та фінансової автономії, а також якості вищої освіти¹. Зокрема, пакети підтримки об'єднання включатимуть наступне: лабораторії для викладання, досліджень та/або навчання, обладнання для лабораторій, умови для підтримки навчання та інші освітні простори, сучасну цифрову інфраструктуру та ІТ для підтримки дистанційного навчання, та дрібномасштабні ремонтні роботи/реконструкцію. Нове будівництво не підтримуватиметься.

Підкомпонент 2.2 – Стратегічні результати на підтримку консолідації у сфері вищої освіти

Для створення стимулів для змін у політиці та впровадження основної діяльності, в рамках цього підкомпоненту буде фінансуватися основний результат, пов'язаний із вибіркою, що стосується об'єднання закладів та консолідації мережі закладів вищої освіти в Україні. Цей компонент керуватиметься підходом, заснованим на результатах, та в його рамках буде здійснюватися співфінансування результату в рамках зазначеного нижче РВС:

РВС 4: Кількість об'єднань державних ЗВО, що знаходяться у сфері управління МОН (масштабоване).

В цьому РВС визнаються значні виклики, пов'язані із створенням стимулів для інституційного об'єднання та консолідації певної кількості державних ЗВО, незважаючи на поширене визнання того, що теперішнє співвідношення кількості українських ЗВО відносно та скорочуваної чисельності населення студентського віку є неефективним. Цей РВС є масштабним, вимірюватиметься кількістю об'єднань державних ЗВО, які знаходяться у сфері управління МОН.

Компонент 3 – Розбудова спроможності та розширення освітнього простору

Метою цього компоненту є розбудова спроможності академічних менеджерів та покращення освітнього середовища та дослідницького потенціалу ЗВО, зокрема з фокусом на підтримку ЗВО у збереженні безперервності навчання та операційної стійкості за допомогою віддаленого та дистанційного навчання. В короткостроковій перспективі, це створить підтримку для ЗВО у запровадженні нових методів роботи, зумовлених COVID-19. В середньостроковій перспективі це матиме наслідком покращення загальної відповідності, якості та зовнішньої економічної ефективності ЗВО та їхніх випускників на підтримку інновацій та економічного розвитку. Для цілей розбудови потенціалу академічних менеджерів закладів вищої освіти за цим компонентом також надаватиметься підтримка спеціалізованому навчанню управлінського персоналу в ключових сферах його діяльності, зокрема, щодо планів управління змінами, академічних інновацій, зв'язку з ринком праці, стратегічного планування та управління змінами, підприємництва та залучення бізнесу, управління персоналом, фінансового менеджменту та оподаткування. Цей компонент також

---

¹ Заклади вищої освіти, що беруть участь в реалізації спільного з Європейським інвестиційним банком (ЄІБ) та Північною екологічною фінансовою корпорацією проєкту «Вища освіта України», не братимуть участь в процесах об'єднання.

включає створення оперативної команди підтримки при МОН, до роботи в якій залучатимуться невелика кількість тематичних консультантів для сприяння процесу впровадження фінансової, академічної та інших типів автономії на інституційному рівні.

Крім того, проєкт фінансуватиме попередньо визначені категорії товарів та послуг, зокрема: сучасну цифрову інфраструктуру для дистанційного навчання, цифрові прилади, мультимедійне обладнання та програмне забезпечення, електронні системи управління навчанням, та подібні види ІТ інвестицій для покращення якості дистанційних форм навчання. Інвестиції також включатимуть сучасні базові навчальні лабораторії та лабораторії для передових наукових досліджень, обладнання, цільове навчання керівного складу на підтримку реформ щодо автономії, маломасштабні ремонтні роботи та реконструкцію.

Компонент 4: Управління Проєктом, моніторинг та оцінка

Метою цього компонента є надання підтримки у ефективному управлінні та впровадженні запропонованого проєкту. На додаток, в рамках цього компоненту буде фінансуватися поточне управління проєктом та моніторинг запропонованого проєкту через створення та підтримку діяльності Групи впровадження проєкту (ГВП), або подібного органу, відповідно до Операційного посібника проєкту (ОПП), в Міністерстві освіти та науки (МОН). Надаватиметься фінансування на зарплати штату ГВП/консультантів, включно із фідуціарними зобов'язаннями, спеціалістів з питань управління екологічними і соціальними ризиками та додаткових консультантів, освітня діяльність, цільова технічна допомога та операційні витрати, включно із інформаційно-просвітницькою діяльністю, пов'язаною із проєктом та Механізм розгляду та врегулювання скарг (МРВС) проєкту.

1.3 Потенційні соціальні впливи/ризики

Малоймовірно, що проєкт призведе до придбання землі, або до фізичного переміщення. Будівельні роботи в рамках проєкту стосуються лише фінансування дрібного ремонту та реконструкції існуючих будівель, які належать закладам вищої освіти, та виконуються в їхніх приміщеннях. Проєкт не фінансує діяльність, яка потребуватиме придбання землі, прав доступу, таких як сервітут (короткостроковий або довгостроковий), або фізичного переміщення. Немає конкретних майданчиків / локацій проєктної діяльності, оскільки вигоди від проєктної діяльності отримають загальнодержавні заклади вищої освіти, розташовані на землях, що належать державі або місцевим муніципалітетам, що використовуються закладами вищої освіти на правах постійного користування. Однак існує ймовірність, що деякі заклади вищої освіти, які можуть бути бенефіціарами проєктних коштів, передали в оренду частину своїх земельних ділянок та приміщень для місцевого бізнесу та організацій або їхні земельні ділянки могли використовуватись неофіційно. У випадку, якщо такі земельні ділянки або приміщення необхідні для реалізації Проєкту, орендарі або неформальні користувачі можуть зазнати впливу. Ці наслідки є гіпотетичними, а фактичні наслідки в рамках Соціально-екологічного стандарту (СЕС) 5 невідомі та підлягають перевірці в кожному конкретному випадку після відбору закладів вищої освіти для підтримки проєкту. Крім того, у закладах, які підлягають реконструкції, приміщеннях для викладачів, лабораторіях, бібліотеках, тощо, в яких буде проведено ремонт, можуть виникнути певні соціальні наслідки будівництва. У таких ситуаціях студентів та

працівників закладу вищої освіти слід тимчасово переселити до завершення ремонтних робіт та робіт з реконструкції.

Отже, після визначення ЗВО на підставі подання та затвердження їхніх пропозицій, МОН проведе соціальні перевірки (перевірки) на кожному об'єкті для виявлення соціальних ризиків і можливих наслідків у рамках СЕС 5 та здійснить відповідні заходи зі зменшення цих ризиків, які мають бути включені до конкретних ПСЕЗ або ПЗП (або Скорочених ПЗП), якщо необхідно. У випадку, якщо виявлені наслідки будуть неминучими, цей РДПП містить положення про компенсацію, виходячи із ступеня фізичного та економічного переміщення, додаткового придбання землі, тощо.

1.4 Принципи та настанови щодо реалізації рамкової політики переселення

У цьому документі представлена Рамкова політика переселення (РПП) для Проєкту. Вона описує потенційні соціальні ризики, пов'язані з СЕС 5² (придбання землі, обмеження землекористування та вимушене переселення), включаючи заходи зі зменшення цих ризиків, спрямовані на уникнення, зменшення до мінімуму та пом'якшення потенційних наслідків проєкту, пов'язаних із придбанням землі, фізичним та економічним переміщенням, а також інших несприятливих соціальних наслідків.

Завданням РПП є створення стратегій, принципів, інституційних механізмів, законодавчої бази, керівних принципів та процедур управління наслідками придбання землі та переселення (УПЗП) для реалізації гарантій, включаючи настанови з підготовки таких інструментів, як Плани заходів з переселення (ПЗП) та плани відновлення джерел доходу, необхідні в ході впровадження Проєкту. Вони мають на меті забезпечити комплексну оцінку діяльності, пов'язаної із СЕС 5 (здіяною для проєкту) відповідно до принципів РПП. Згідно з СЕС 5, РПП має бути підготовлена на етапі оцінки, оскільки масштаби та місце можливого переселення та пов'язаних потреб невідомі.

РДПП враховує потреби осіб, що зазнали впливу проєкту (ОЗВП) та розробляється відповідно до Соціально-екологічних стандартів Світового банку (зокрема, СЕС 1 «Оцінка та управління екологічними і соціальними ризиками та впливами», СЕС 5 «Придбання землі, обмеження щодо землекористування та вимушене переселення» та СЕС 10 «Залучення заінтересованих сторін та розкриття інформації»³ та законодавства України.

---

² СЕС 5 наголошує на необхідності уникати вимушеного переселення. Якщо вимушене переселення неминуче, воно буде зменшене до мінімуму, і будуть ретельно сплановані та реалізовані відповідні заходи зі зменшення негативних наслідків для переміщених осіб (та громад, які приймають переміщених осіб). Він також включає ситуації, коли проєкт робить землю фізично непридатною або недоступною, навіть при відсутності придбання землі. Він охоплює обмеження доступу до комунальної власності та природних ресурсів, включаючи морські та водні басейни, лісові масиви, прісноводні, мисливські угіддя та водозбірні басейни, пасовища та посіви площі.

³ <https://www.worldbank.org/en/projects-operations/environmental-and-social-framework/brief/environmental-and-social-standards>

Відповідно до Соціально-екологічних стандартів Світового банку, законодавства України та найкращих практик реалізації процесу переселення та відновлення джерел доходу, МОН буде дотримуватися таких принципів:

(i) у разі виявлення необхідності відчуження земельних ділянок чи інших активів, що перебувають у приватній власності, МОН подає План заходів з переселення (або скорочену версію, якщо кількість ОЗВП становить менше 200 осіб). План заходів з переселення буде розроблений відповідно до вимог Соціально-екологічних стандартів Світового банку та національного законодавства, і буде складатися з повного реєстру ОЗВП, встановлювати граничну дату та містити вичерпний опис заходів з пом'якшення впливу, спрямованих на зменшення до мінімуму несприятливих наслідків Проєкту щодо якості та рівня життя ОЗВП.

Гранична дата - дата, коли завершується і оприлюднюється перепис для виявлення осіб, що зазнали впливу проєкту, і документально підтверджується їхнє право на компенсацію. У випадку, якщо право на активи набуто після встановлення граничної дати та публічного оприлюднення, такі активи компенсації не підлягають.

(ii) на основі рекомендацій Світового банку при розробленні проєктної документації на будівництво / реконструкцію будівель закладів вищої освіти МОН та проєктне агентство вживають комплексних заходів для зменшення до мінімуму відчуження активів, переселення фізичних осіб, переселення підприємств та уникнення негативного впливу на ОЗВП в рамках реалізації проєкту.

(iii) підготовка і реалізація скорочених планів заходів з переселення здійснюватиметься прозоро та шляхом залучення всіх заінтересованих сторін на основі консультацій та розкриття інформації відповідних документів у загальнодоступних джерелах.

(iv) основним принципом процесу переселення та відновлення джерел доходу буде збереження умов життя ОЗВП принаймні на тих рівнях, які існували до початку Проєкту.

(v) ОЗВП не понесуть будь-яких матеріальних збитків при виплаті компенсації за вимушено відчужені або переміщені активи, перереєстрацію відповідних прав на користь місцевих органів влади та під час здійснення переселення чи переміщення.

(vi) компенсація за вимушено відчужені активи або втрату засобів до існування виплачується особам, які зазнали впливу проєкту, у повному обсязі з пільговим інвестуванням коштів. Визначення розміру компенсації здійснюватиметься виключно ліцензованими суб'єктами оцінювання згідно з методологіями, затвердженими нормативно-правовими актами в Україні.

(vii) положення цього документа поширюються на всіх ОЗВП, незалежно від їх кількості та ступеня впливу.

(viii) при розробленні та реалізації СПЗП особливу увагу буде приділено потребам вразливих груп, жінок, людей, які проживають за межею бідності, етнічних меншин та переселенців. Під час підготовки ПЗП буде визначено вразливих ОЗВП та будуть оцінені їхні особливі потреби.

Громадські консультації проводитимуться з усіма заінтересованими сторонами. Остаточна версія РПП після затвердження Світовим банком буде опублікована на

офіційних веб-сайтах МОН. Крім того, друковані копії цієї РПП будуть доступні в МОН.

1.5 Структура звіту

Цей документ був підготовлений МОН з урахуванням результатів, отриманих під час консультацій зі Світовим банком.

У розділі 1 представлена інформація про Проєкт, його компоненти, опис потенційних соціальних наслідків і ризиків та настанов щодо виконання РПП. У розділі 2 розглянуто нормативно-правову базу та прогалини між національним законодавством і вимогами Світового банку. Розділ 3 описує можливі соціальні наслідки та заходи з пом'якшення наслідків, що їх необхідно вжити для забезпечення відповідності Соціально-екологічним стандартам Світового банку, зокрема, процедури соціальної перевірки (перевірки), матрицю прав на компенсацію у випадках, коли вимушене переселення чи економічне переміщення буде необхідне під час реалізації проєкту. Також документ містить інформацію щодо процедури публічного розкриття інформації, механізму розгляду скарг та моніторингу, а також опис процедур моніторингу і звітності (розділи 4, 6 та 7). Організаційна структура Замовника та інституційна структура Проєкту описана в розділі 5.

2. ПОЛІТИКА І НОРМАТИВНА БАЗА

2.1 Національне законодавство, яке визначає земельні відносини для закладів освіти

Відповідно до Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII до майна закладів освіти та організацій системи освіти належить рухоме та нерухоме майно, будівлі, земельні ділянки, комунікації, обладнання, гуртожитки, тощо. Можливість отримати право постійного користування землею надається всім закладам освіти незалежно від форми власності.

Порядок та умови набуття закладами освіти прав на землю визначаються Земельним кодексом України. Земля державних закладів освіти належить місцевій громаді та має цільове призначення 03.02 «Для будівництва та утримання будівель закладів освіти» згідно з Державною класифікацією типів землекористування. Одночасно, згідно із Земельним кодексом України, заклади освіти можуть отримати право постійного землекористування з іншою метою:

– сільськогосподарські угіддя для науково-дослідних і освітніх цілей та просування належних сільськогосподарських практик;

- земля у віданні військових навчальних закладів;

Закон України «Про оренду державного та комунального майна» від 03.10.2019 №157-IX р. визначає порядок та умови оренди державної і комунальної власності, включаючи власність закладів освіти.

2.2 Інші документи національного законодавства, що застосовуються до РПП

Цивільний кодекс України (від 16.01.2003 р. № 435-IV), який встановлює порядок припинення права власності на нерухоме майно у зв'язку з придбанням чи відчуженням

земельної ділянки, на якій знаходиться майно, для суспільних потреб, та регулює питання щодо захисту прав власності (статті 350-351);

Кодекс адміністративного судочинства України (від 06.07.2005 р.), який встановлює порядок проведення судового провадження, пов'язаного з придбанням земельних ділянок для загальнодержавних потреб.

Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 19.05.2011 р. № 3395-VI, який встановлює правові та організаційні засади містобудівної діяльності та спрямований на забезпечення сталого розвитку територій з урахуванням державних, суспільних та приватних інтересів.

Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні». Цей Закон, відповідно до Конституції України, визначає систему та гарантії місцевого самоврядування в Україні, принципи організації та діяльності, правовий статус та обов'язки державних органів і посадових осіб місцевих органів самоврядування..

Закон України «Про Державний земельний кадастр» від 07.07.2011 р. № 3613-VI, який встановлює правові, економічні та організаційні засади у сфері Державного земельного кадастру.

Закон України «Про звернення громадян». Цей Закон регулює питання практичної реалізації громадянами України наданого їм Конституцією України права вносити в органи державної влади, об'єднання громадян відповідно до їх статуту пропозиції щодо поліпшення їх діяльності, викривати недоліки в роботі, оскаржувати дії посадових осіб, державних і громадських органів.

2.3 Соціально-екологічні стандарти та вимоги Світового банку

Усі проекти, що фінансуються Світовим банком, повинні відповідати соціально-екологічним стандартам Банку. З 1 жовтня 2018 року Банк запровадив новий набір стандартів у рамках «Соціально-екологічних засад». З точки зору соціальних перспектив застосовуються наступні Соціально-екологічні стандарти Світового банку:

СЕС 1 Оцінювання і управління соціально-екологічними ризиками і впливами охоплює всі зобов'язання Позичальника щодо оцінювання і моніторингу, пов'язані з кожним етапом проекту соціально-екологічних ризиків і впливів, а також управління ними. Зазначений проект підтримується Банком через фінансування інвестиційних проектів (ФІР) з метою досягнення соціально-екологічних результатів, що відповідають Соціально-екологічним стандартам (СЕС).

СЕС 5 «Придбання землі, обмеження права землекористування і вимушене переселення» є одним з найважливіших стандартів, що регулює питання придбання землі та пов'язаних з ним питань переселення / відновлення засобів до існування доходу під час реалізації проекту. Основний принцип цього стандарту полягає в тому, що вимушеного переселення слід уникати. Якщо вимушеного переселення уникнути неможливо, його необхідно зводити до мінімуму, а відповідні заходи зі зменшення негативного впливу на переміщених осіб (та на громади, які приймають переміщених осіб) ретельно планувати й реалізовувати. Цей стандарт охоплює ситуації, при яких Проект має компенсувати людям втрату землі, активів, засобів до існування або рівень

життя. Реалізація Проєкту може не потребувати будь-якого значного придбання приватних ділянок землі. Однак він може впливати на орендарів та неформальних користувачів споруд і земельних ділянок.

СЕС 10 «Взаємодія із заінтересованими сторонами і розкриття інформації» визнає важливість відкритої та прозорої взаємодії між Позичальником і заінтересованими сторонами проєкту як важливий елемент належної міжнародної практики. Ефективне залучення заінтересованих сторін може покращити соціально-екологічну сталість проєктів, посилити прийняття проєктів та внести вагомий внесок в успішне розроблення і реалізацію проєктів. Проєкт охоплює всю територію України, і до його реалізації мають бути злучені всі групи заінтересованих сторін, включаючи вразливі групи з чинниками вразливості. Існує широкий спектр заінтересованих сторін, з якими будуть проведені консультації, включаючи впливових осіб на національному рівні, профспілки, організації громадянського суспільства, професійні асоціації та федерації, місцеві органи влади та інші установи державного сектору. План взаємодії із заінтересованими сторонами (ПВЗС) відображає осіб, що зазнають впливу проєкту, та інші заінтересовані сторони, узагальнюватимуть їхні погляди на бажані способи взаємодії протягом усього проєкту, пропонуватимуть заходи щодо залучення заінтересованих сторін з відповідними ролями, термінами та бюджетом, які необхідно реалізувати впродовж циклу впровадження проєкту. Проєкт також потребує надійної стратегії в галузі комунікації та зв'язків з громадськістю для адекватного інформування громад про наслідки і переваги, а також графік та масштаби робіт, щоб мешканці могли відповідним чином планувати свою діяльність.

2.4 Аналіз прогалин між національним законодавством та Стандартами Світового банку

Відповідно до законодавства України, лише офіційно зареєстровані користувачі можуть пред'явити вимоги щодо компенсації втрати свого майна. Відшкодування збитків орендарям і неформальним користувачам та додаткова допомога у переміщенні не передбачені.

Стандарти Світового банку були сфокусовані на ідентифікації всіх ОЗВП незалежно від їхнього офіційного статусу і прав власності, якщо вони займають або користуються землею, до граничної дати встановлення та пом'якшення несприятливих прямих та непрямих наслідків.

У таблиці 1 наведено аналіз відмінностей між законами України та вимогами Світового банку.

Таблиця 1. Прогалини між законодавством України та Соціально-екологічними стандартами Світового банку

Українські закони і правила	Вимоги Світового банку	Заходи з усунення прогалин
Тільки офіційно зареєстровані/ юридично оформлені будівлі підлягають компенсації за шкоду/руйнування, спричинені проєктом	Усі будівлі підлягають компенсації за шкоду/руйнування, спричинені проєктом, незалежно від статусу власності.	Проєкт відшкодує збитки за шкоду/знесення, заподіяну всім спорудам, внаслідок впливу проєкту.
Тільки офіційно зареєстровані власники землі отримають компенсацію за втрату прибутку / бізнесу, спричиненого проєктом	Зареєстрованим та нерезстрованим орендарям виплачується компенсація за втрату прибутку/бізнесу, спричинену проєктом, незалежно від реєстрації.	Проєкт компенсує всім орендарям (юридично оформленим чи неформальним) втрату доходу/бізнесу незалежно від реєстрації.
Не існує спеціальних положень, що визначають процес планування вимушеного переселення, а також конкретні інструменти, включаючи підготовку будь-якого плану, що стосується переселення чи економічного переміщення.	План дій з переселення, обмежений часом, має бути підготовлений до початку компенсації.	План дій з переселення розроблений для усунення прогалин, якщо будуть виявлені проблеми з придбанням майна
Немає положень щодо: - відновлення доходів/засобів до існування, - допомоги землекористувачам / орендарям, які зазнали значного впливу проєктної діяльності Жодна компенсація чи допомога щодо зазначеного рухомого майна не передбачається	Стандарти кредиторів передбачають відновлення джерела доходів /засобів до існування, компенсацію за серйозні збитки та витрати, понесені власниками активів/ орендарями під час переселення. Компенсація включає: - кошти на покращення рівня життя переміщених осіб; - витрати на переміщення; - компенсацію за пошкоджені під час переміщення матеріали; - інші транспортні витрати	Якщо буде потрібне переселення, проєкт надає компенсацію на покриття: - вартості поліпшення переміщення; - допомогу у зв'язку зі змінами; - компенсацію за пошкодження матеріалів чи товарів при транспортуванні; - сум орендної плати та витрат на інші операції. Оцінку впливу на засоби до існування буде здійснено під час підготовки СПЗП, та будуть визначені заходи

		щодо відновлення засобів до існування, якщо будуть порушені питання переселення.
В українському законодавстві відсутній спеціальний план громадських консультацій.	Консультації із заінтересованими сторонами та залучення громадськості є невід'ємною частиною реалізації Проекту	Проект здійснюватиме процес всебічних консультацій з особами, що зазнали впливу проекту, місцевими і державними органами влади та іншими заінтересованими сторонами, реалізація якого здійснюватиметься на основі нарад з публічного розкриття інформації, індивідуальних та громадських консультацій
В українському законодавстві немає спеціальних положень щодо підтримки вразливих людей під час переселення / переміщення	Уразливі люди, які потребують конкретної допомоги, мають бути визначені та підтримуватись протягом усього процесу компенсації переселення. Світовий банк вимагає, щоб були передбачені заходи, які дозволять бідним та вразливим людям (включаючи жінок), які знаходяться у процесі фізичного переміщення чи зазнали впливу економічних переміщень, підвищити свої доходи принаймні до національних мінімальних стандартів	Контрольний перелік соціальних перевірок (перевірок) визначатиме критерії вразливості та уразливих осіб, які зазнали впливу проекту. ОЗВП, віднесені до категорії вразливих, отримають конкретну допомогу.

3. УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ РИЗИКАМИ ТА ЗАХОДИ З ПОМ'ЯКШЕННЯ НАСЛІДКІВ

3.1 Огляд потенційних соціальних ризиків

В результаті аналізу майбутніх заходів Проекту було визначено наступні потенційні соціальні ризики, як показано в таблиці 2 нижче.

Таблиця 2. Потенційні соціальні ризики/наслідки впровадження Проекту

#	Ризик/наслідки	Опис	Ймовірність	Масштаб	Заходи пом'якшення	з
Прямі ризики						
1	Постійні та тимчасові економічні переміщення та переселення	Орендарі приміщень чи земельних ділянок, якими володіють/ постійно користують ся заклади освіти, можуть незворотно або тимчасово втрачати місце ведення бізнесу чи інших видів діяльності.	Низька	Переміщення бізнесу або організацій, які орендують активи. Переселення неформальних землекористувачів.	РПП містить положення про компенсацію, виходячи із масштабів економічного переміщення. У разі виявлення наслідків переселення чи переміщення, буде складено СПЗП і план відновлення засобів до існування.	

#	Ризик/наслідки	Опис	Ймовірність	Масштаб	Заходи пом'якшення
2	Питання соціальної інклюзії, особливо вразливих груп	Групи заінтересованих сторін з різними типами вразливостей (знеруховлені особи, національні меншини, жінки, тощо) можуть не мати рівного доступу до вигід від проекту або до соціальних заходів.	Середня	Дані недоступні. Будуть проведені оцінки для ідентифікації потенційних вразливих груп та заходів щодо інклюзії/інтеграції.	Ці групи заінтересованих сторін будуть ідентифіковані під час процедури заповнення контрольних переліків соціальних перевірок (перевірок). ПСЕЗ та ПВЗС містять положення щодо залучення всіх груп заінтересованих сторін.
3	Переселення студентів та працівників	Студенти та працівники закладів освіти можуть бути переселені до іншої будівлі під час реконструкції будівель, і модернізація може бути соціально чутливою	Середня	Буде визначено після набуття чинності проектом	ПСЕЗ міститиме положення щодо механізмів запобігання або мінімізації цих ризиків ПВЗС міститиме положення про всебічну комунікаційну стратегію з цією групою ОЗВП
Непрямі ризики					

#	Ризик/наслідки	Опис	Ймовірність	Масштаб	Заходи пом'якшення 3
1	Відсутність попереднього досвіду реалізації проєктів Світового банку	Команда з реалізації проєкту має обмежений відповідний досвід, попередніх знань щодо впровадження проєктів Світового банку та управління соціально-екологічними ризиками	Висока	Переоцінку цього ризику можна буде здійснити на етапі оцінки	<p>Буде організовано цикл семінарів з розбудови потенціалу для працівників МОН</p> <p>Впроваджувальна установка (МОН) залучатиме досвідчених консультантів для проведення соціальних перевірок (перевірок) і моніторингу, якщо були вжиті відповідні заходи з пом'якшення наслідків.</p>

#	Ризик/наслідки	Опис	Ймовірність	Масштаб	Заходи пом'якшення	3
2	Перебої в наданні комунальних послуг	Під час виконання будівельних робіт підприємства з надання комунальних послуг (водопровідні та газопровідні мережі, електричні та комунікаційні кабельні мережі, тощо) можуть бути переселені. Послуги будуть тимчасово недоступними для місцевих споживачів.	Середня	Даних немає	ПСЕЗ міститиме положення щодо пом'якшення наслідків тимчасових перебоїв в наданні комунальних послуг.	

3.2 Соціальна перевірка і класифікація соціальних наслідків

Відповідно до пропонованої проєктної діяльності, придбання нових земель або значне знесення існуючих будівель та припинення надання послуг не буде потрібне. Тому в рамках проєкту не очікується постійного фізичного переміщення чи придбання землі. Однак ремонтні роботи та роботи з реконструкції можуть вплинути на орендарів або неформальних користувачів приміщень і земельних ділянок, належних/підпорядкованих закладам освіти, які можуть бути переміщені економічно на постійній або тимчасовій основі.

Для визначення та оцінки соціальних впливів / ризиків для кожного проєктного майданчика МОН залучатиме Консультанта з питань соціально-екологічного управління. Цей Консультант несе відповідальність за проведення соціально-екологічної перевірки (перевірки) на будівельних майданчиках та визначення ризиків, проблем щодо переселення чи переїзду та переміщення. Розробка заходів з

пом'якшення чи запобігання, підготовка ПСЕЗ і ПЗП для конкретних майданчиків та контроль за їх включенням до тендерної документації будуть частиною послуг Консультанта. Шаблон контрольного переліку питань для соціальної перевірки (перевірки) і вміст ПЗП наведено в Додатках 1 та 2.

У випадку, якщо під час соціальної перевірки (перевірки) будуть виявлені проблеми з переселенням/ економічним переміщенням, буде вжито заходів з пом'якшення наслідків, і буде складено ПЗП і план відновлення засобів до існування відповідно до матриці виплат (Таблиця 3). ТЗ для консультанта з ПЗП наведено в Додатку 4.

3.3 Категорії можливих сторін, що зазнали впливу проєкту

Відповідно до СЕС 5 прийнятні особи, що зазнали впливу проєкту, можуть бути класифіковані наступним чином:

- (i) особи, які мають формальні законні права на землю або майно;
- (ii) особи, які не мають формальних законних прав на землю під час перепису осіб, що зазнали впливу проєкту, але претендують на них та, відповідно, висувають вимоги, за умови визнання таких вимог національним законодавством;
- (iii) особи, які не мають формальних законних прав на землю чи інші активи, але користуються ними;

Особам, що належать до перших двох категорій (i) та (ii), виплачується компенсація за вимушено відчужені активи та, за потреби, надається допомога під час переселення. Особам, що належать до четвертої категорії (iii), надається допомога під час переселення.

В контексті можливих ризиків переміщення та переселення під час впровадження Проєкту були визначені наступні групи ОЗВП:

- Орендарі приміщень чи земельних ділянок - фізичні або юридичні особи, які мають договір оренди з закладами освіти;
- Неформальні/неофіційні користувачі земельних ділянок, підпорядкованих закладам освіти, фізичні або юридичні особи, які не мають договору оренди з закладом освіти, але використовують землю для власних цілей.

Матриця виплат сум відшкодування різним категоріям ОЗВП наведена в таблиці 3.

Таблиця 3. Матриця виплат

Тип впливу	Категорія ОЗВП	Тип компенсації
Незворотні втрати		
Незворотна втрата землі	Формальні землекористувачі (орендарі)	Орендарі будуть попередньо поінформовані (за 2 місяці) про реалізацію проєкту, щоб уникнути втрат доходів. В договори оренди будуть внесені зміни відповідно до закону, щоб визначити земельні ділянки, які підлягають вимушеному відчуженню для цілей проєкту.

		Користувачеві буде надана можливість знайти нове місце для своїх потреб. Проект надає допомогу в переселенні.
	Неформальні землекористувачі	Буде надана допомога в переселенні. Ідентифіковані неформальні користувачі будуть поінформовані про проєкт заздалегідь. Компенсації за побудовані споруди орендарем, якщо такі є, виплачуватимуться до проведення будівельних робіт.
Незворотна втрата приміщень	Формальні користувачі (орендарі) приміщень	Інформування про придбання будівлі принаймні за два місяці до початку робіт Компенсація покриє витрати за втрачені приміщення; Буде надана допомога в переселенні.
Тимчасові втрати		
Тимчасова втрата землі	Орендарі	Користувачеві буде надана можливість знайти нове місце для своїх потреб. Компенсація за тимчасову втрату землі.
	Неформальні користувачі	Допомога в ідентифікації заміщення земель/ ресурсів для використання до облаштування території.
Тимчасова втрата приміщень	Орендарі	Надання альтернативних приміщень. Компенсація за втрату приміщень. Орендарі будуть поінформовані заздалегідь.
Тимчасова втрата доступу до приміщень	Формальні землекористувачі (орендарі)	Компенсація втрат під час обмеженого доступу
Втрата засобів до існування	Місцеве населення, місцевий бізнес	Заходи щодо відновлення засобів до існування будуть вжиті відповідно до вимог Світового банку до передпроектового рівня. У разі, якщо втрата засобів для існування буде ідентифікована під час соціальної перевірки (перевірки), буде розроблений план заходів з відновлення засобів до існування.
ОЗВП з чинниками вразливості	Орендарі земельних ділянок та приміщень / неформальні користувачі	СПЗП визначить критерії вразливості та ідентифікує вразливих осіб, що зазнали впливу проєкту. Ідентифіковані ОЗВП з чинниками вразливості отримають додаткову допомогу (пошук альтернативного місця для бізнесу, допомога в переміщенні, тощо).
Переміщення підприємств надання	Власники підприємств	Підприємства з надання комунальних послуг будуть переміщені Виконавцем

комунальних послуг	надання комунальних послуг	під контролем власника та після схвалення власника.
--------------------	----------------------------	---

4. КОНСУЛЬТАЦІЇ, УЧАСТЬ ТА РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ

4.1 Попередні консультації

Під час підготовки Проекту в 2019-2020 роках МОН і Світовий банк провели ряд спільних розширених консультацій з експертами, керівниками МОН та НУО, щоб викласти своє бачення реформи як у середній, так і у вищій освіті, включаючи обговорення реалізації концепції «Нової української школи», з акцентом на реформу вищої освіти в рамках звуження сфери діяльності проекту до сектору вищої освіти. Було також підготовлено та оприлюднено Програмний звіт Світового банку про освіту. У звіті проаналізовано ефективність системи освіти та запропоновано ключові кроки, необхідні для її трансформації у контексті національного розвитку. Ключові висновки програмного звіту були використані як основа структури та розробки Проекту та подальшого зосередження на секторі вищої освіти.

У жовтні 2019 року та лютому 2020 року Світовий банк і МОН провели черговий раунд консультацій з ключовими заінтересованими сторонами. Заінтересовані сторони були поінформовані про цілі, компоненти, основні заходи Проекту, підходи та подальші плани взаємодії із заінтересованими сторонами.

4.2 Розкриття інформації про РПП

Проект цього документа буде узгоджено зі Світовим банком та опубліковано на офіційному вебсайті МОН для будь-яких додаткових пропозицій та коментарів будь-яких заінтересованих сторін. Крім того, копії РПП будуть доступні у МОН.

Заінтересовані сторони можуть направляти свої пропозиції та коментарі таким чином:

У письмовій формі до Міністерства освіти і науки, за адресою: проспект Перемоги, 10, Київ, 01135, Україна. На такі електронні адреси: mon@mon.gov.ua або на альтернативну електронну адресу, яка буде визначена

По телефону: (044) 481-32-21 або за іншим номером, як зазначено на вебсайті МОН.

Коментарі, у разі наявності, будуть зібрані протягом 20 днів після публікації. Після завершення періоду збору коментарів буде організовано ряд консультацій з усіма заінтересованими сторонами, у разі доцільності. Заінтересовані сторони будуть поінформовані заздалегідь про такі консультації шляхом розміщення інформації про дату, місце проведення та час на вебсайтах МОН та інших державних ресурсах.

Через всесвітню пандемію COVID-19, будь-які подальші зустрічі для консультацій із заінтересованими сторонами з метою представлення та обговорення РДЕСМ та RPF, LMP, ЕСЗП та інших документів, пов'язаних з проектом, будуть проводитися віддалено/віртуально. Зважаючи на розвиток ситуації навколо COVID-19 в Україні та у світі, не рекомендується проводити очні консультації, семінари для цілей залучення заінтересованих сторін. Організація-виконавець має вивчити альтернативні способи проведення консультацій, у повній відповідності із останніми інструкціями щодо громадського здоров'я в Україні, інструкціями ВООЗ та Світового банку щодо залучення заінтересованих сторін, з метою пристосування формату консультацій з

урахуванням певних обмежень. Зокрема, такі обмеження вплинуть на вимоги Банку щодо проведення консультацій із громадськістю та залучення заінтересованих сторін до проєкту, як на етапі підготовки, так і на етапі впровадження. ВООЗ видала технічні рекомендації щодо боротьби з COVID-19, зокрема: (i) Керівництво щодо плану дій з повідомленням про ризики і залучення громадськості (RCSE) для COVID-19; (ii) Керівництво щодо повідомленням про ризик і залучення громадськості (RCSE) для COVID-19; (iii) пакет з повідомлення про ризик для закладів охорони здоров'я; (iv) Підготовка робочого місця до COVID-19; та (v) посібник із запобігання та вирішення проблеми із соціальною стигмою, пов'язаною з COVID-19. Ці альтернативні види залучення заінтересованих сторін включають, зокрема, електронну пошту, відео-конференції, соціальні медіа, місцеві і національні ЗМІ, радіо, та інші засоби. Всі ці документи доступні на вебсайті ВООЗ за таким посиланням: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance>.

Підсумки (протоколи засідань) таких консультацій будуть додані до документа як додаток, а остаточна версія Рамкового документа про політику переселення з включеними результатами публічних консультацій буде оновлена та опублікована знову на офіційному вебсайті МОН. Паперові копії оновленого та остаточного РДПП будуть доступні у МОН. Документ буде доступний на відповідній мові для місцевих заінтересованих сторін.

У разі та за умови визначення необхідності підготовки СПЗП або плану відновлення засобів до існування під час соціальної перевірки (перевірки), ці документи слід також розкривати у спосіб, подібний до розкриття інформації про РДПП.

5. МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Рівень керівництва

Офіційним представником Позичальника є Міністерство фінансів (Мінфін). Міністерство фінансів несе загальну відповідальність за забезпечення дотримання умов Угоди про позику.

Міністерство освіти і науки України несе відповідальність за реалізацію проєкту в цілому під керівництвом міністра та ключових заступників міністра, директорів та керівників департаментів. МОН може сформувати спеціальну команду з питань управління та/або Групу впровадження проєкту (ГВП) або подібну структуру, як визначено у Операційному посібнику проєкту (ОПП), для здійснення контролю та оцінки прогресу в досягненні основних цілей та результатів.

Враховуючи обсяг проєкту, є декілька відповідних заінтересованих сторін (зокрема студенти, професори/викладачі, батьки, громада в цілому, державні службовці, ряд освітніх агенцій, підпорядкованих Міністерству, закладів вищої освіти та інші), які можуть мати вплив або інтереси в секторі вищої освіти. Проєкт зміцнить структуру підзвітності між МОН, ключовими освітніми агенціями/закладами та громадськістю з метою покращення прозорості вищої освіти та доступу до даних та інформації про вищу освіту. Для належного вирішення потреб і проблем цих заінтересованих сторін МОН проведе консультації із заінтересованими сторонами та обговорення у фокус-групах (перші проведено 07 жовтня 2019 року та 27 лютого 2020 року) під час реалізації Проєкту та розробить ґрунтовну стратегію комунікації і залучення заінтересованих сторін. Це також включатиме національне опитування студентів закладів вищої освіти.

Механізми управління та адміністрування проєктом

МОН отримуватиме підтримку в реалізації проєкту від фахівців МОН, консультантів, експертів та фідучіарної групи впровадження проєкту у складі залучених ззовні консультантів відповідно до потреб та того, що визначено у Операційному посібнику проєкту (ОПП).

Світовий банк проводитиме підтримку та нагляд за реалізацією управління фінансами (УФ) на основі ризику протягом шести місяців від дати набрання чинності проєктом, а потім через відповідні проміжки часу, в рамках місій з реалізації та нагляду за проєктом. Під час впровадження проєкту Світовий банк здійснюватиме нагляд за механізмами УФ у такий спосіб: (а) він перевірятиме квартальні проміжні фінансові звіти та річну перевірену аудиторами фінансову звітність проєкту, а також листи керівництву за результатами аудиту та коригувальні дії, рекомендовані в листах керівництву за результатами аудиту; та (б) під час місій Світового банку на місцях він перевірятиме такі ключові сфери: (і) системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю проєкту; (іі) механізми бюджетування та фінансового планування; (ііі) механізми виплат та фінансових потоків, включаючи кошти, залучені партнером для фінансування своєї частини проєкту, у разі потреби; та (іv) будь-які випадки корупційних практик із залученням ресурсів проєкту. У разі потреби спеціаліст з фінансового менеджменту, акредитований Світовим банком, бере участь у процесі підтримки та нагляду за впровадженням.

6. МЕХАНІЗМ РОЗГЛЯДУ СКАРГ

Мета механізму МРС

Врегулювання скарг, поданих особами, що зазнали впливу фінансованих Світовим банком проєктів, є важливою складовою управління ризиками проєкту. МРС може слугувати ефективним інструментом для раннього виявлення, оцінки та врегулювання скарг, а отже, для посилення підзвітності перед бенефіціарами. МРС слугує важливим механізмом зворотного зв'язку, який може покращити впливи проєкту та пом'якшити небажані наслідки. Механізм МРС буде доступний для заінтересованих сторін проєкту та інших сторін, що зазнали впливу, для надсилання запитань, коментарів, пропозицій та/або скарг та надання будь-якої форми зворотного зв'язку щодо всіх заходів, що фінансуються проєктом.

Процес розслідування і врегулювання скарг

- *Канал для подання скарг*

МОН має намір створити канали, за допомогою яких громадяни/бенефіціари/ особи, що зазнали впливу проєкту (ОЗВП) можуть подавати скарги/пропозиції/коментарі щодо діяльності, що фінансується проєктом, як-от:

- а. Електронна пошта: mon@mon.gov.ua або альтернативна адреса електронної пошти
- б. Інтернет: веб-сайт Міністерства освіти і науки (mon.gov.ua);

- c. У письмовій формі: Міністерство освіти та науки, проспект Перемоги, 10, Київ, 01135, Україна
- d. Виділений номер телефону: тел. (044) 481-32-21 або інший вказаний на вебсайті МОН
- e. Факс: (044) 481-47-96

- *Прийом і направлення*

Особа, яка отримує скаргу, заповнює форму для подання скарги (див. Додаток 3), або скаржник може сам заповнити форму та надіслати її на одну з вищевказаних адрес. Відповідний співробітник з питань ESF/МРС в МОН/Групі впровадження проєкту (ГВП) реєструє скаргу в Реєстрі скарг та повідомляє скаржнику про термін, на який він/вона має отримати відповідь. Потім співробітники з питань ESF/МРС передають справу директору проєкту МОН/ГВП або призначеній особі.

Протягом п'яти робочих днів директор проєкту або призначена особа визначає, яка особа/департамент повинна відповідати за розслідування скарги, чи необхідно проводити розслідування у зв'язку з цією скаргою, чи ні, і терміни її врегулювання. Директор проєкту МОН/ГВП або призначена особа має забезпечити, щоб особа, яка здійснює розслідування, не мала конфлікт інтересів. Тривалість процесу розслідування залежить від складності справи. Однак усі скаржники мусять отримати зворотній зв'язок щодо статусу своєї скарги протягом десяти робочих днів.

- *Розслідування*

Особа/відділ, відповідальний за розслідування скарги, збирає та перевіряє всі факти, пов'язані зі скаргою. Процес може включати зустрічі/віртуальні консультації з особою, яка подала скаргу (якщо вона бажає зустрітися) та особами, які можуть сприяти вирішенню питання. Термін розгляду скарги відповідним директором проєкту або призначеною особою може бути подовжений до 30 робочих днів, і скаржник має бути поінформований про цей факт протягом 10 робочих днів, чи:

- необхідні додаткові консультації для надання відповіді на скаргу;
- скарга стосується складного обсягу інформації та необхідно вивчити додаткові матеріали для відповіді.

Після завершення розслідування пропонується відповідь буде подана співробітнику з питань МРС/ESF та координатору проєкту або призначеній особі. Співробітник з питань МРС/ESF відображає пропонувані дії в Реєстрі скарг у розділі, де описано пропонувані дії (див. Додаток 3).

- *Відповідь скаржнику*

Про результати перевірки скаржнику буде повідомлено електронним листом, електронною поштою або поштовим відправленням. Відповідь ґрунтується на матеріалах розслідування і, якщо необхідно, містить посилання на національне законодавство. Співробітник з питань ESF/МРС звертається до скаржника з проханням надати відгук щодо того, чи вважаються пропонувані дії задовільними, і відображає цей відгук у відповідному розділі форми подання скарги.

- *Право на апеляцію*

Якщо скаржник не задоволений відповіддю, буде зроблено ще одну спробу роз'яснити обґрунтування пропонувань дій співробітниками з питань МРС/ESF, Директором проєкту або призначеною особою та особою (відділом), яка проводила розслідування, а також іншим відповідним персоналом, який може бути залучений до апеляційного процесу. Остаточне рішення буде прийняте після апеляційного засідання. Якщо відповідь залишається незадовільною для скаржника, він/вона можуть вдатися до подання своїх скарг поза системою МРС в рамках проєкту.

Підвищення рівня обізнаності

Інформацію про Механізм розгляду скарг буде розміщено на веб-сайті МОН та буде включено до комунікацій, що проводяться із заінтересованими сторонами проєкту, бенефіціарами, особами, що зазнали впливу проєкту, за допомогою комунікаційних методів та інструментів, що входять до цього плану взаємодії із заінтересованими сторонами і плану комунікацій в рамках проєкту, включаючи електронні листи, веб-сайт, семінари, очні зустрічі.

МОН повідомить керівництво університетів та інші ключові заінтересовані сторони про систему та процедури МРС. Зокрема, інформація міститиме мету МРС, порядок подання скарги (де, коли і як), процес розслідування, термін (терміни) відповіді скаржнику, а також принцип конфіденційності та право на анонімні скарги.

Функції і обов'язки щодо МРС

Обов'язки щодо управління системою МРС включають в себе наведені нижче складові і можуть періодично оновлюватися за погодженням з міністерською командою з управління та робочими групами Світового банку. Ці функції можуть виконувати призначені працівники, наприклад співробітник з питань ESF/МРС, або вони можуть бути передані зовнішньому підряднику у разі, якщо можливості МОН/ГВП недостатні для виконання такого обсягу робіт.

- Загальне управління системою МРС
- Розробка та підтримка підвищення рівня обізнаності
- Збір скарг
- Запис скарг
- Повідомлення скаржнику про отримання скарги та термін розгляду скарги
- Сортування/класифікація скарг
- Ретельний розгляд питань, включаючи причинно-наслідковий зв'язок між проєктною діяльністю та передбачуваними збитками/шкодою/незручностями
- Прийняття рішень на основі такого дослідження
- Опрацювання апеляцій або постійна комунікація зі скаржниками з метою вирішення питань шляхом переговорів
- Публікація відповідей на скарги, якщо інше не вимагається від скаржників через конфіденційність чи інші проблеми
- Організація і впровадження інформаційних матеріалів та кампаній з підвищення рівня обізнаності
- Звітність та відгуки за результатами МРС.

Моніторинг та звітність щодо впровадження МРС

Політика, процедури та регулярне оновлення системи МРС будуть доступні на веб-сайті Міністерства освіти і науки. МОН/ГВП регулярно відстежуватиме та контролюватиме стан скарг, щоб забезпечити врегулювання усіх скарг у встановлені терміни. МОН/ГВП також надаватиме та публікуватиме піврічні звіти, доступні команді Світового банку та усім заінтересованим сторонам, які містять таку інформацію:

- Статус створення МРС (процедури, кадрове забезпечення, підвищення обізнаності, тощо);
- Кількісні дані щодо кількості отриманих скарг, кількості релевантних скарг та кількості врегульованих скарг;
- Якісні дані щодо виду наданих скарг та відповідей, невирішених питань;
- Час, необхідний для вирішення скарг;
- Будь-які проблеми щодо процедур/кадрового забезпечення чи використання;
- Чинники, які можуть впливати на використання МРС/системи зворотного зв'язку з бенефіціарами;
- Будь-які пропонувані/прийняті коригувальні заходи.

7. МОНІТОРИНГ ТА ЗВІТНІСТЬ

Для цілей моніторингу відновлення засобів до існування, вжитих заходів з пом'якшення наслідків та процесу розгляду скарг, МОН повідомляє Світового банку про будь-які порушення прав орендарів на землю та майно, будь-які додаткові негативні наслідки для населення, веде журнал скарг, відстежує кількість ОЗВП та подає відповідні звіти.

Показники моніторингу наведені в таблиці 4 нижче.

Показник	Додаткові примітки	Періодичність
Загальна інформація про необхідність переселення та відновлення засобів до існування орендарів та неформальних користувачів	В результаті проведення соціального обстеження на місцях з'явиться інформація про орендарів та неформальних користувачів земельних ділянок/ приміщень у підпорядкуванні закладів освіти	Протягом 1 місяця після соціальної перевірки (перевірки)
Кількість офіційних і неформальних користувачів, які мають бути переселені	Дані будуть отримані за допомогою соціальної перевірки (перевірки)	Щоквартально
Кількість отриманих скарг щодо впровадження ПЗП	Скарги, які надійшли усім сторонам реалізації проекту, та спосіб їх вирішення.	Щоквартально

Команда проекту Світового банку долучатиметься до процесу моніторингу під час регулярних моніторингових місій на місцях.

ДОДАТОК 1. ШАБЛОН КОНТРОЛЬНОГО ПЕРЕЛІКУ ПИТАНЬ ДЛЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕРЕВІРКИ (ПЕРЕВІРКИ)

Контрольний перелік питань для оцінки соціальних ризиків та наслідків проєкту та проєктної діяльності ЗВО

Частина 1:

Ймовірні соціальні наслідки	Так	Ні	Надайте детальну інформацію для обґрунтування відповіді
1. Чи передбачає субпроєкт нові фізичні будівельні роботи?			
2. Чи передбачає субпроєкт модернізацію чи оновлення існуючих об'єктів?			
3. Чи є ймовірність того, що субпроєкт призведе до будь-яких незворотних пошкоджень або втрати житла, інших активів, використання ресурсів?			
4. Чи відсутні будь-які обмеження стосовно місця, обраного для цих робіт, та воно розташоване на землі, що знаходиться у публічній/ державній/ громадській власності?			
5. Якщо майданчик є приватною власністю, чи може ця земля бути придбана на комерційній основі (за взаємним бажанням продавця та покупця)?			
6. Якщо земельна ділянка має бути придбана, чи відомі фактичні межі ділянки та статус власності?			
7. Чи спричиняє проєктна діяльність ЗВО будь-яке обмеження доступу для пасажирів/пішоходів/бізнесу та торгівлі?			
8. Чи достатньо в межах існуючої ділянки місця для розташування матеріалів та транспорту, необхідних для виконання будівельних робіт/ чи забезпечені під'їзні шляхи?			
9. Чи є особи з неоформленою власністю, які живуть, ведуть бізнес у місці, де субпроєктом передбачено будівництво?			
10. Чи є ймовірність будь-якого тимчасового впливу?			
11. Чи існує вірогідність виселення, закриття бізнесу/комерційної діяльності/діяльності із забезпечення засобів до існування людей під час будівництва?			
12. Чи є тимчасові чи постійні фізичні переміщення людей у зв'язку з будівництвом?			
13. Чи передбачає цей проєкт переселення будь-яких людей? Якщо «так», наведіть детальну інформацію.			
14. Чи відбудеться втрата/пошкодження сільськогосподарських земель, незібраного врожаю, зелених насаджень?			
15. Чи відбудеться втрата доходів та засобів до існування внаслідок проєкту?			

16. Чи втратять люди назавжди або тимчасово доступ до об'єктів, послуг чи природних ресурсів?			
17. Чи призведе проєкт до втрати зайнятості/робочих місць?			
18. Чи створить проєкт значний приплив робочої сили внаслідок нового будівництва?			
19. Чи потребує діяльність у зв'язку з будівництвом додаткової/ кваліфікованої робочої сили за межами місця виконання робіт?			
20. Чи призведе діяльність, пов'язана із проєктною діяльністю ЗВО/будівельними роботами до руйнування/порушення життя приймаючої громади?			
21. Чи створюватимуть фізичні роботи будь-які руйнації/перешкоди для громадських будівель / ресурсів / сусідніх будинків, колодязів, земель, місць поховання, дитячих парків, шкіл, тощо?			
22. Чи може субпроєкт спричинити ненавмисні наслідки, такі як аварії/пошкодження сусідніх будівель?			
23. Чи є вразливі групи, які можуть зазнати негативного впливу (включаючи корінне населення) через втручання проєкту?			

Частина 2 (заповнюється МОН на основі результатів соціальної перевірки (перевірки) та процесу визначення сфери охоплення)

1. Категорія соціального ризику проєктної діяльності ЗВО (В або С) та аргументи, що використовуються для визначення категорії проєкту _____
  2. Чи проведено громадські консультації із сторонами, що зазнали впливу проєкту/заінтересованими сторонами (так / ні) - Якщо так, будь ласка, додайте окремий аркуш з описом результату
  3. Необхідна соціальна перевірка (перевірка)/оцінка (так чи ні) _____
  4. Якщо потрібна соціальна оцінка, які конкретні питання слід вирішити? _____
  5. Види соціальних документів (ПЗП/СПЗП для проєктів категорії В - Звіти за результатами соціальних перевірок (перевірок) для категорії С) _____
- (Описи документів щодо гарантій (ПЗП, СПЗП, Звіт за результатами про соціальної перевірки (перевірки) можна отримати у співробітників Світового банку).**

Спеціаліст із соціальних питань (МОН):

Дата:

ДОДАТОК 2. КОНТЕКСТ ПЗП

Цей додаток описує елементи плану заходів з переселення (ПЗП).

Обсяг та рівень деталізації ПЗП змінюються залежно від масштабів та складності переселення. План ґрунтується на сучасній та достовірній інформації про (а) пропонуване переселення та його вплив на переміщених осіб та інші групи, що зазнали негативного впливу, та (б) правові питання, пов'язані з переселенням. ПЗП охоплює наведені нижче елементи, якщо це доречно. Якщо будь-який елемент не має відношення до обставин проєкту, це слід зазначити в ПЗП.

ПЗП матиме таку структуру:

Загальний опис проєкту, щодо якого застосовується конкретний ПЗП, опис цілей підготовки ПЗП.

Інформація про потенційні впливи (як позитивні, так і негативні), виявлені під час підготовки ПЗП:

- опис впливів, які прямо чи опосередковано впливають на необхідність відчуження/переселення/обмеження доступу;
- опис місця впливів;
- опис альтернатив, оцінку яких проведено з метою зменшення до мінімуму наслідків відчуження/переміщення/обмеження доступу до активів;

Розкриття інформації про результати соціально-економічного дослідження, яке є необхідною процедурою під час підготовки ПЗП:

- опис перепису для ідентифікації ОЗВП, включаючи активи, що зазнали відчуження/переміщення/обмеження доступу;
- інформація про вразливі групи чи осіб, щодо яких можуть бути передбачені спеціальні положення;
- визначення об'єктів інфраструктури, майна або послуг, що можуть зазнати впливу.
- разом із встановленням граничної дати, що забезпечує підставу для виключення неприйнятних людей із групи тих, хто потребує компенсації та допомоги при переселенні.

Огляд законодавства України та вимог Світового банку щодо організаційних механізмів, які регулюють відчуження / переміщення активів та відновлення засобів до існування;

Інституційна база. Огляд заінтересованих сторін, які беруть участь у реалізації Проєкту, включаючи їхні обов'язки;

Матриця прав (відповідність критеріям права на отримання компенсації). Визначення груп, на які може негативно вплинути реалізація проєкту, та типи передбаченої компенсації;

Опис Методики оцінки втрат активів або джерел доходу залежно від характеру збитків;

Опис заходів щодо переселення / переміщення, які будуть передбачені для надання відповідної допомоги для того, щоб процес переселення / переміщення відповідав стандартам Світового банку;

Опис заходів, спрямованих на залучення громад до реалізації ПЗП, включаючи механізм розгляду скарг;

Графік виконання ПЗП;

Орієнтовний бюджет;

Домовленості щодо моніторингу впровадження ПЗП;

Скорочена версія ПЗП може бути підготовлена у випадку, якщо загальна кількість ОЗВП буде меншою за 200.

ДОДАТОК 3. ФОРМА СКАРГИ/ЗАПИТУ

ФОРМА СКАРГИ/ЗАПИТУ (Форма А)				
<i>Інструкції: Ця форма заповнюється персоналом, який отримує запит чи скаргу, і зберігається у файлі проєкту. Додайте будь-яку супровідну документацію / листи, якщо доречно.</i>				
Дата отримання скарги:		Ім'я працівника, який заповнює форму:		
Скаргу отримано (позначити ✓): ☐ Національний ☐ Область ☐ Район ☐ Місто/село ☐ Об'єднана територіальна громада				
Вид подання запиту або скарги (позначити ✓): ☐ особисто ☐ телефон ☐ ел.пошта ☐ телефонне текстове повідомлення ☐ вебсайт ☐ скринька для скарг/пропозицій ☐ засідання громади ☐ громадські консультації ☐ інше _____				
Ім'я особи, яка подає скаргу: (інформація необов'язкова і завжди вважається конфіденційною)				
Стать: ☐ чол. ☐ жін.				
Адреса або контактна інформація особи, яка подає скаргу: (інформація необов'язкова і конфіденційна)				
Місце, де виникла скарга / проблема [вписати]				
Національний:	Область:	Район:	Село:	Об'єднана територіальна громада:
Короткий опис скарги або запиту: (Наведіть якомога більше деталей та фактів)				
	Категорія 1	Соціальні гарантії		
	Категорія 2	Екологічні гарантії		
	Категорія 3	Скарги щодо порушень політики, керівних принципів і процедур		
	Категорія 4	Скарги щодо порушення контрактів		
	Категорія 5	Скарги щодо нецільового використання коштів / недостатньої прозорості чи інших проблем фінансового управління		
	Категорія 6	Скарги щодо зловживання владою / проєктних заходів або втручання високопосадовців		
	Категорія 7	Скарги щодо роботи персоналу МОН		
	Категорія 8	Звіти про форс-мажор		
	Категорія 9	Скарги щодо проєктних заходів		
	Категорія 10	Інше		
Хто має опрацювати та контролювати розгляд скарги:				
Прогрес у вирішенні скарги (наприклад, надано відповідь, вирішується, вирішено):				

ДОДАТОК 4. ШАБЛОН ТЗ НА ПОСЛУГИ КОНСУЛЬТАНТА З СПЗП

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ

ПРОЄКТ УДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТИ, ОРІЄНТОВАНИЙ НА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

УКРАЇНА

1. Вступ, довідка та мета

1.1. Вступ

Уряд України розпочав масштабну програму реформування всіх рівнів освіти. Проєкт підтримає урядову програму реформування вищої освіти. Ціль проєкту, орієнтована на розвиток, полягає у підвищенні ефективності, покращенні умов забезпечення якості та прозорості вищої освіти в Україні. Для досягнення цієї цілі проєкт буде структурований наступним чином:

Компонент 1 - Секторальне покращення управління, фінансування, якості та прозорості. Метою цього компоненту є сприяння діяльності Уряду України щодо впровадження та моніторингу секторальних реформ, що впливають на управління, фінансування, якість та прозорість вищої освіти. Цей компонент включає два взаємодоповнюючі підкомпоненти: 1.1 підтримує стратегічні секторальні інвестиції для зміцнення управління, планування та моніторингу системи, та 1.2 підтримує конкретні результати за допомогою умов пов'язаних на результатах (РВС).

Підкомпонент 1.1 Стратегічні секторальні інвестиції на підтримку автономії, прозорості та моніторингу

В рамках цього підкомпоненту буде надаватися підтримка стратегічним інвестиціям для інформаційної системи управління вищою освітою (ІСУВО), оглядів/досліджень, оцінки та стандартизованих інструментів оцінювання результатів навчання. Такі стратегічні інвестиції необхідні для підтримки запровадження реформи щодо автономії та системи заохочення ЗВО, заснованої на результатах діяльності, та покращення прозорості фінансування та інформаційних потоків в секторі. В рамках цього підкомпоненту також надаватиметься фінансування на розробку, створення та впровадження Національного обстеження студентів (НОС) та підтримку впровадження удосконалених стандартних інструментів оцінювання результатів вищої освіти.

Підкомпонент 1.2: Стратегічні результати для посилення заснованих на результатах стимулів у вищій освіті

Для створення стимулів щодо запровадження змін в політиці та впровадження основної діяльності, в рамках цього підкомпоненту фінансуватимуться основні умови, засновані на результатах (РВС), засновані на вибірці, що стосуються запровадження та впровадження стимулів, заснованих на результатах, на системному рівні та на рівні установ у секторі вищої освіти. В рамках РВС, зазначених нижче, проєкт співфінансуватиме результати, які закладуть підвалини для стимулів, заснованих на результатах, для покращення ефективності діяльності, умов для якості та прозорості у вищій освіті, в той же час базуючись на стратегічній діяльності, яка буде фінансуватися в рамках підкомпоненту 1.1. В рамках цього підкомпоненту Уряд отримуватиме відшкодування за результати, досягнуті у виконанні РВС.

Компонент 2: Об'єднання та партнерства для покращення ефективності та якості

Метою цього компоненту є надання підтримку Уряду у покращенні фінансової ефективності в секторі вищої освіти та надання підтримку вибраним ЗВО в управлінні та впровадженні інституційних та управлінських змін, пов'язаних із поточними реформами, та покращенні умов для якісного викладання та навчання в рамках процесу об'єднання закладів. Цей компонент також розділений на два підкомпоненти:

Підкомпонент 2.1: Стратегічні інвестиції для забезпечення успішного об'єднання університетів

В рамках цього підкомпоненту Проект фінансуватиме розробку і впровадження планів та пов'язаних пакетів інвестицій, які включатимуть товари та дрібномасштабні будівельні роботи. Вони будуть детально описані в Операційному посібнику проекту (ОПП), але вони обиратимуться МОН з метою підтримки успішного впровадження реформ щодо управління та фінансової автономії, а також якості вищої освіти⁴. Зокрема, пакети підтримки об'єднання включатимуть наступне: лабораторії для викладання, досліджень та/або навчання, обладнання для лабораторій, умови для підтримки навчання та інші освітні простори, сучасну цифрову інфраструктуру та ІТ для підтримки дистанційного навчання та дрібномасштабні ремонтні роботи/реконструкцію. Нове будівництво не підтримуватиметься.

Підкомпонент 2.2 – Стратегічні результати на підтримку консолідації у сфері вищої освіти

Для створення стимулів для змін у політиці та впровадження основної діяльності, в рамках цього підкомпоненту буде фінансуватися основний результат, пов'язаний із вибіркою, що стосується об'єднання закладів та консолідації мережі закладів вищої освіти в Україні.

Компонент 3 – Розбудова спроможності та розширення освітнього простору

Метою цього компоненту є розбудова спроможності та покращення освітнього середовища та дослідницького потенціалу ЗВО, зокрема з фокусом на підтримку ЗВО у збереженні безперервності навчання та операційної стійкості за допомогою віддаленого та дистанційного навчання. В короткостроковій перспективі, це створить підтримку для ЗВО у запровадженні нових методів роботи, зумовлених COVID-19. В середньостроковій перспективі, в кінцевому результаті це призведе до покращення загальної відповідності, якості та зовнішньої економічної ефективності ЗВО та їхніх випускників на підтримку інновацій та економічного розвитку. На підтримку цього проєкт фінансуватиме попередньо визначені категорії товарів та послуг, зокрема: сучасну цифрову інфраструктуру для дистанційного навчання, цифрові прилади, мультимедійне обладнання та програмне забезпечення, електронні системи управління навчанням, та подібні види ІТ інвестицій для покращення якості дистанційних форм навчання. Інвестиції також включатимуть сучасні базові навчальні лабораторії та лабораторії для передових наукових досліджень, обладнання, цільове навчання керівного складу на підтримку реформ щодо автономії, маломасштабні ремонтні роботи та реконструкцію, та цільову допомогу, *серед іншого* на розробку програм та навчальних планів, академічних інновацій та прив'язки до ринку праці, стратегічне

---

⁴ Заклади вищої освіти, що беруть участь в реалізації спільного з Європейським інвестиційним банком (ЄІБ) та Північною екологічною фінансовою корпорацією проєкту «Вища освіта України», не братимуть участь в процесах об'єднання.

планування та управління змінами, залучення бізнесу та підприємців, управління людськими ресурсами, та фінансовий менеджмент/оподаткування.

Компонент 4: Управління Проектом, моніторинг та оцінка

Метою цього компонента є надання підтримки у ефективному управлінні та впровадженні запропонованого проєкту, та підтримки у стратегічній комунікації, пов'язаній із проєктом та ширшою реформою вищої освіти. В рамках цього компонента буде фінансуватися комплексна комунікаційна кампанія та інформаційно-просвітницька діяльність щодо поточної реформи вищої освіти. На додаток, в рамках цього компоненту буде фінансуватися поточне управління проєктом та моніторинг запропонованого проєкту через створення та підтримку діяльності Групи впровадження проєкту (ГВП), або подібного органу, відповідно до Операційного посібника проєкту (ОПП), в Міністерстві освіти та науки (МОН). Надаватиметься фінансування на зарплати штату ГВП/консультантів, включно із фідучіарними зобов'язаннями, спеціалістів з питань управління екологічними і соціальними ризиками та додаткових консультантів, освітня діяльність, цільова технічна допомога та операційні витрати, включно із інформаційно-просвітницькою діяльністю, пов'язаною із проєктом та Механізм розгляду та врегулювання скарг проєкту.

1.2. Вплив переселення

Проєкт не фінансує жодне придбання землі, права доступу чи фізичне переміщення. Будівельні роботи охоплюють лише невеликий ремонт та оновлення існуючих будівель і споруд, які належать закладам освіти і розташовані в межах їх приміщень чи земельних ділянок. Усі земельні ділянки та приміщення закладів освіти перебувають у власності держави чи місцевих муніципалітетів та підпорядковані закладам освіти відповідно до права постійного користування. Але під час реалізації Проєкту можуть бути ідентифіковані наступні наслідки переселення:

- Відповідно до законодавства України, заклади освіти можуть здавати в оренду свої земельні ділянки чи приміщення організаціям, суб'єктам господарської діяльності чи фізичним особам. Отже, орендарі, які орендують приміщення або земельні ділянки, можуть зазнати впливу та мати право на компенсацію відповідно до СЕС 5.

- Неформальні користувачі можуть використовувати земельні ділянки у підпорядкуванні закладів освіти для своїх цілей. У цьому випадку вони також можуть мати право на компенсацію та / або допомогу при переміщенні.

У зв'язку з ідентифікацією соціальних впливів, проводитиметься комплексна соціальна перевірка, що стосується ESS 5 (розпочато для проєкту) відповідно до настанов у рамках РПП. Якщо буде визначено вплив економічного переміщення, будуть вжиті відповідні заходи пом'якшення (СПЗП, План відновлення засобів до існування).

2. Обсяг послуг.

Завдання 2. Підготовка Скороченого плану дій з переселення

Основна вимога діяльності з переселення на основі СЕС 5 полягає у відновленні, принаймні, рівня життя та бажаному покращенні життєдіяльності ОЗВП, активів,

доступу до ресурсів або джерел доходу в результаті реалізації проєкту. Кілька додаткових важливих принципів діяльності з переселення на основі СЕС 5 стосуються консультацій та форми виплат компенсацій. Особи, що зазнали впливу проєкту (ОЗВП), мають бути: (i) поінформовані про наявні варіанти і права, що стосуються переселення; (ii) отримати консультації щодо пропонуванних варіантів вибору технічно та економічно обґрунтованих альтернатив переселення та забезпечення їх реалізації; та (iii) отримати оперативну та ефективну компенсацію при повній вартості заміщення втрат активів, що відносяться безпосередньо до проєкту. СПЗП описує весь пакет компенсацій як застосовний до різних ситуацій ОЗВП і включає процес розгляду скарг, який передбачає неформальні, а також формальні чи адміністративні заходи для врегулювання спорів у разі їх виникнення. СПЗП також містить детальний бюджет та опис конкретних механізмів будь-якої грошової компенсації.

В аналізі необхідно враховувати можливі гендерні нерівності в доступі до власності та фактичному контролі за землею, а також те, як переселення може вплинути на засоби для існування жінок.

Мінімальні вимоги СПЗП

Відповідно до СЕС 5, скорочений План заходів з переселення охоплює наступні мінімальні вимоги:

- (a) обстеження якості перепису переміщених осіб та оцінка активів;
- (b) опис компенсації та іншої допомоги на переселення, яку буде надано;
- (c) консультації із переміщеними людьми щодо прийнятних альтернатив;
- (d) інституційна відповідальність за впровадження та процедури розгляду скарг;
- (e) механізми моніторингу та впровадження; та
- (f) терміни і бюджет.

Як передбачено РДПП для Проєкту, СПЗП, як мінімум, буде включати:

- i. Характер проєктної діяльності ЗВО,
- ii. Опис обсягу і масштабів придбання землі та пов'язаних з цим впливів,
- iii. Кількість осіб, що зазнали впливу,
- iv. Базовий перепис (особи та активи, що зазнали впливу)
- v. Інформацію про соціально-економічне обстеження
- vi. Матрицю, яка показує – з використанням тої самої термінології, що й у РДПП - права категорій осіб, що зазнали впливу, очікувану компенсацію та допомогу
- vii. Опис місць переселення та програм для поліпшення або відновлення засобів до існування та рівня життя
- viii. Бюджет проєкту ЗВО, графік реалізації, домовленості щодо моніторингу, процедури подання скарг та зобов'язання виконувати керівні принципи та вимоги РДПП у всіх загальних питаннях.

Консультант повинен розробити СПЗП, який охоплює всі відповідні аспекти проєкту, що підлягають економічному переміщенню та відновленню засобів до існування. СПЗП повинен містити щонайменше таку інформацію:

- 1) Опис проєкту та потенційні наслідки економічного переміщення чи переселення (дезагреговані за статтю).
- 2) Опис заходів, що вживаються для забезпечення реалізації проєкту з метою мінімізації наслідків переміщення;
- 3) Результати обстеження перепису, інвентаризації активів та соціально-економічного обстеження, що включає, як мінімум:

- i. Категорії впливів, людей (жінок та чоловіків), що зазнали впливу, та масштаби очікуваних втрат;
  - ii. Інформацію про вразливі групи, включаючи жінок
- 4) Опис процедур розгляду скарг.
  - 5) Опис організаційних обов'язків щодо впровадження всіх заходів з переселення, які відбуватимуться під час впровадження СПЗП, включаючи визначення відповідальних органів та будь-яких необхідних заходів для посилення спроможності щодо впровадження Скороченого плану дій з переселення (СПЗП).

СПЗП буде розроблено відповідно до СЕС 5 та національного законодавства. СПЗП підлягає затвердженню МОН та Світовим банком.

3. Очікувані результати роботи

Очікується, що Консультант підготує та подає Скорочений план заходів з переселення для Проекту.

Консультант підготує та подає проект Скороченого плану заходів з переселення, який відповідає вимогам СЕС 5 та місцевим вимогам щодо переселення до МОН та СБ. В СПЗП наведено перелік детальної інформації про кожен випадок, коли необхідне відновлення засобів до існування або економічне переміщення. У рамках підготовки СПЗП Консультант повинен забезпечити встановлення та оприлюднення граничної дати після збору інформації про інвентаризацію активів. Проект СПЗП буде переданий МОН на розгляд до того, як Консультант завершить заключний раунд публічних консультацій з ОЗВП. МОН та СБ надають Консультанту коментарі до проекту СПЗП протягом 20 днів з моменту отримання. Ці коментарі мають бути враховані при поданні Консультантом заключного СПЗП та підтверджувальних документів.

4. ПОТРЕБИ В ПЕРСОНАЛІ ТА КВАЛІФІКАЦІЇ

Цю роботу буде проводити індивідуальний Консультант за контрактом, укладеним з МОН. Консультант буде тісно співпрацювати з МОН/ГВП та з командою з впровадження проекту в МОН. Консультант також буде взаємодіяти з представниками місцевих державних адміністрацій та іншими ключовими заінтересованими сторонами.

Для успішного виконання цих завдань очікується, що Консультант буде досвідченим експертом з досвідом розроблення та реалізації звітів ПЗП та роботи в регіонах і виконання робіт, пов'язаних з політиками СБ, особливо з ОР 4.12 та 4.01 і буде обізнаний з новим СЕС СВ 5. Він/вона буде відповідати за СПЗП, включаючи:

- нагляд за розробкою та програмуванням поїздок на місяць;
- забезпечення включення до СПЗП усіх видів економічних та фізичних дислокацій, визнаних відповідно до СЕС 5,
- виявлення будь-яких критичних індивідуальних особливостей, які потребують додаткової або спеціальної допомоги та компенсації,
- введення та аналіз даних, а також складання звітів;
- визначення потенційних соціальних наслідків реалізації проекту відповідно до СЕС 1 та СЕС 5

Для виконання цих завдань Консультант матиме такий мінімальний досвід та кваліфікацію:

- Науковий ступінь (принаймні наявний ступінь магістра мистецтв, бажано доктора філософії) у відповідній соціальній галузі.
- Принаймні 15-річний професійний досвід в якості консультанта із соціальних питань чи переселення, включаючи щонайменше 7-річний досвід планування або реалізації соціального чи вимушеного переселення в рамках проєктів громадського транспорту.
- Досвід роботи в розробленні соціально-економічних опитувань та переписів населення.
- Відмінні навички міжособистісного спілкування та доведена спроможність керувати робочими групами, методи ведення переговорів з різними інституційними та місцевими заінтересованими сторонами.
- Добре володіє письмовою та розмовною англійською мовою.
- Досвід роботи в Україні з проєктами Світового банку вважається перевагою.